

**ФОЛКЛОРНИТЕ ПРАЗНИЦИ И ОБИЧАИ В ПРОЦЕСА НА
ПЕДАГОГИЧЕСКОТО ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ В ДЕТСКАТА
ГРАДИНА ЗА ОПОЗНАВАНЕ И СБЛИЖАВАНЕ НА ДЕЦАТА ОТ
РАЗЛИЧНИТЕ ЕТНОСИ**

Виктория Юриевна Димитрова

ДГ „Звездица“, гр. Бургас

**THE FOLKLORE HOLIDAYS AND CUSTOMS IN THE PROCESS OF
PEDAGOGICAL INTERACTION IN THE KINDERGARTEN TO GET
TO KNOW AND BRING CHILDREN OF DIFFERENT ETHNICITIES
TOGETHER**

Victoria Yurievna Dimitrova

Kindergarten „Zvezditsa“, city of Burgas

***Abstract:** The article presents folklore holidays and customs in the process of pedagogical interaction in kindergarten to get to know children of different ethnicities, as folklore occupies a particularly important place in their education and training. The Bulgarian people have preserved their tradition of continuing to gather on major holidays, to sing folk songs and play popular Bulgarian folk songs. These folk customs, rites and songs are related to the educational content of the children in kindergarten and their theme is related to the customs of Cookery Day, Christmas, Lazarus Day, Palm Sunday, Easter, etc. Studying and presenting these holidays is a prerequisite for the rapprochement of ethnic groups in kindergarten.*

***Keywords:** folklore, education, integration, ethnicity, holidays*

През годините, за опазването на българския дух и култура важна роля има народното творчество, чрез предаването му от поколение на поколение през изминалите векове. Благодарение на това са съхранени и запазени традициите и обичаите на нашия народ. През годините те са пазени, обогатявани и предавани с много любов. Темите, обхващащи фолклора – празници, обичаи, приказки, песни и др. – заемат важно място в учебните програми за детската градина. Тези интересни занимания оставят трайни спомени у децата и ги оформят като едни добри пазители на фолклора ни, но те не са застъпени достатъчно.

Духовно-нравственото възпитание на децата у нас се превърна в приоритет на цялото общество поради навлизането на различните етнически култури в системата на образованието. Според новите държавни образователни стандарти за предучилищно образование, педагогическата дейност в предучилищното образование трябва да бъде насочена към формирането на обща култура на личността на децата от различните етноси и спазването на техните традиции. Развитието на тази култура и тези традиции са

фактор за опознаване и сближаване на малките деца чрез фолклорните празници и обичаи в процеса на педагогическото взаимодействие в детската градина.

Едно от най-ефективните средства за запознаване на децата от различните етноси с културните ценности на отделните общности са народните празници и обичаи и културата като цяло, защото имат голям образователен потенциал. Образователната система се генерира от историята на хората. Възраждането на педагогическите традиции на народа, широкото им въвеждане в семейството, детската градина и училището са от съществено значение за израстването на децата в духа на традициите на своя народ. Не се знае какъв ще бъде човек след много години, но ако отнемем от съвременния човек тези придобити и наследени вещи от празници, ритуали и обичаи, това ще доведе до духовна празнота в съзнанието и миналото ще избледнее в бита на всяка една мултикултура.

В процеса на организиране и провеждане на народни празници се забелязва, че децата имат потребност да изучават народна музика, традиции и обичаи, както и историята на своя роден край. Това се отнася и за децата от различните култури и така се провежда ненатрапчиво запознаване с фолклорното наследство на предците.

В същото време в процеса на педагогическа дейност, проблем е недостатъчно изучаване на празничните народни традиции. Запознаването с народните празници протича епизодично, осъществява се предимно чрез заучаване на народни песни, частично запознаване с народни инструменти и слушане на музика, което е също несистематично в ежедневните режимни моменти. Липсата на системно изучаване на народните празнични традиции е причината децата да започнат да възприемат фолклорните празници като средство за забавление, въпреки че техния смисъл е много по-дълбок. Именно те откриват възможности за включване на по-голям брой деца и възрастни от различните етнически култури, които имат различни интереси и духовни потребности в различните дейности. Те помагат за възпитанието на всеотрасно развита личност, допринасят за развитието на взаимоотношенията в детския колектив и формират позитивно отношение към живота, като едно от средствата за възпитание, обучение и развитие на децата от различните етноси. На празниците, чрез различни дейности, децата не само развиват своите музикални способности: слух, памет, вокални способности, чувство за ритъм, но и формират основните духовни и морални ценности - любов към родината, семейството, уважение и почит към традициите и обичаите на своя народ и националната култура на други народи.

Анализ на литературата

Фолклорът на всеки един народ е комплекс от прояви на устното народно творчество - неговите разкази, песни, легенди, обреди и други. Често тези произведения се разпространяват устно, но по-късно започват да се записват като част от литературното наследство и по този начин българските книжовници започват да събират и да публикуват фолклорни материали.

„Чрез сборниците народното поетическо творчество се популяризира още по-широко, но едновременно с това самите творби, откъснати от конкретното си битие, заживяват нов живот – тоя на писмения, на фиксирания текст. Тяхното писмено представяне ги прави по-близки и съпоставими с личното творчество и те (осъзнато или не) започват да влияят върху формирането на жанровете в новата българска литература“.

Българският фолклор е израз на общественото съзнание и едновременно с това е и специфична форма на естетично отношение на народа към действителността.

„Фолклорът извън връзките си с труда, бита, нравите, обичаите, обредите на народа е немислим“ [1].

Според Ст. Джуджев, понятието фолклор включва „цялата народна словесност – приказки, пословици, гатанки, скоропоговорки, клетви, благословии, пожелания, наричания и други всевъзможни словесни формули, всички прстонародни думи и изрази“.

Чрез фолклора народите се разграничават и опознават, той е видим знак на националното и това е един специфичен културен феномен. „В този смисъл фолклорът се явява изкуство, на което значението и ценността надминават времето и създаването му“ (Стефанов 2003, стр. 61).

„Историята показва, че националните литератури възникват и се развиват в най-тясна връзка с традициите на народното поетическо творчество“. Според П. Диневков „когато очертаваме значението на фолклора, не можем да не изтъкнем, че той се явява необятна съкровищница на народния език“ [2].

Едни от най-развитите дялове и най-богатите в нашата културна съкровищница са народните песни. Те са сравнително най-добре проучени и към тях има голям интерес от страна на фолклористите. От друга страна с народните празници и обичаи е свързан богатият и разнообразен български фолклор - песни, наричания, пословици и може да се приеме, че фолклорните празници и обичаи са част от традиционната национална култура.

Метод на изследване

При изследването на народните празници и обичаи в процеса на педагогическото взаимодействие в детската градина основния акцент е поставен върху въздействието на фолклора за опознаване и сближаване на децата от различните етнически групи и неговото място в обучението. Във връзка с това са използвани и приложени следните изследователски методи в детската градина за реализиране на крайната цел.

- теоретичен анализ на научната, педагогическа и учебно-методическата литература по темата, свързана с фолклора на различните етноси;
- педагогически експеримент в три етапа - констатиращ, формиращ и контролен в пряката педагогическа работа с децата
- педагогическо наблюдение на цялостния процес при сближаването и опознаването на децата от етническите групи

Началната диагностика е осъществена на базата на практически задачи и емпирично наблюдение на възможностите и проявите на децата от етническите групи, свързани с традициите на фолклора. Въз основа на получените резултати от констатиращия етап на педагогическия експеримент е избран модела за работа на по-нататъшния етап във връзка с темата. За целите на формиращия експеримент по дадената тема е структурирана определена система от обучаващи задачи, провокиращи и интегриращи учебното съдържание с акцент върху българския фолклор.

За да се осъществят целите на експеримента, в детска градина „Звезда“ се формулира глобална тема за работа по фолклора - „Българските празници и обичаи - празници за всички деца от етносите“, която обхваща тематично отделните учебно-методични единици, включени във формиращия експеримент и доведе до крайния резултат - сближаването и опознаването на децата от различните етноси.

При оформянето на глобалната тема се наблегна на трите основни тематични акцента- Лазаровден, Цветница и Великден, при които се очертаха взаимодействията между различните етнически групи и се помогна на децата не само да разберат значимостта на празниците и да ги претворят, но и да се почувстват близки при тяхното провеждане.

Цел: Да се представят и разнообразят фолклорните празници и обичаи в процеса на педагогическото взаимодействие в детската градина между децата от различните етноси като средство за запознаване с народната култура и да се помогне за опознаването и сближаването между тях.

Задачи:

- да разкрие педагогическия потенциал на фолклорните празници, обичаи и традиции за сближаването и опознаването на различните етнически групи;
- да се определи как фолклорните празници влияят върху формирането на морални ценности върху децата и как те влияят върху цялостното им развитие;
- да се проучи методическата литература по изучаваната тема.

Фолклорните празници в детската градина се провеждат в съответствие с традиционния народен календар на празниците. Това са езически, православни и тематични празници. Народните празници във всички времена са играят голяма роля за възпитанието на морала и поведението на децата. Провеждането на такива събития днес е особено актуално, тъй като те играят огромна роля за запознаването и сближаването на децата от различните етноси с духовните ценности на народната култура, възпитавайки родолюбиви чувства у децата. Ако се обърнем към опита на нашите славянски предци, научаваме, че племенната общност инструктира по-възрастните, по-мъдри хора да запознаят по-младото поколение с обредите, традициите и историята на семейството, с религиозните вярвания и да възпитава по-младото поколение в уважение към старейшините и мъртвите. Древната религия на славяните е езичеството, което оставя незаличим отпечатък върху народната култура, включително празничната. Нашият народ е вложил в своите ритуали за децата тематика, които ги възпитават във висока нравственост, честност и трудолюбие, чрез които детето навлиза в света на художествени образи, усвоява тези добродетели. Ехото на тези добродетели от фолклора са достигнали до нас с празници като Димитровден, Никулден, Коледа и Бъдни вечер, Васильовден, Бабинден, Атанасовден, Лазаровден, Великден, Гергьовден и много други).

При провеждането на Лазаровден в детската градина децата се запознават с народните ритуали за посрещане на пролетта и изпращане на зимата. Заедно с учителките се подготвя театрална постановка с традиционните герои - лазарки с участието на децата от различните култури, за да се възприеме по-точно духа на празника.

В регламентирани ситуации по музика децата научават песни за лазаруване, които изпълняват на празника пред родители и гости. В процеса на тази дейност децата от детската градина имат възможност да покажат своите творчески способности и таланти, да се научат да общуват с връстниците си и да се запознаят с историята на страната. Трябва да се отбележи, че правилно организираната подготовка на фолклорните празници е едно от условията за тяхното успешно провеждане. По време на празниците децата усещат националността на празника, участието си в него. Това се забелязва във всичко - в националните костюми на героите, в празнично украсената зала, в специалното емоционално настроение на екипа, в организирането на различни видове

детски дейности. В процеса на подготовка за празника, учителите и родителите заедно с децата преоткриват местните традиции, обичаи и игри, за да се използват при провеждане на празничното събитие. Емоционалното възприемане на празничната атмосфера от децата се засилва поради активното участие на възрастните, техните майки, техните бащи и техните баби. В края на краищата празникът е още една чудесна възможност да се общува с близки, да се направи едно приятно нещо и в същото време най-добрите практики от едно поколение се предават на друго.

При отбелязване на празниците на православния календар, като „Коледа“, „Великден“ работата се съсредоточи върху православните традиции на българския народ. Наистина сред децата в детската градина има представители на различни националности и вероизповедания. Ние само ги въвеждаме в традициите за празнуване на тези празници в България, възпитавайки толерантно отношение на децата и към културата на други националности, към културата на различните етноси.

Много често в съвременното българско семейство има отслабване на връзките между деца и родители. Това води до загуба на традициите, които са в основата на културния живот на човешкото общество. Спазването на традициите е пътят към семейното единство и цялост, затова провеждането на такива празници днес придобива дълбок смисъл. Народният празник е проводник на културата, тъй като е пряко свързан с проблема за формирането на личността, възпитаването на високи чувства - емоционални, естетически, интелектуални и морални. Въз основа на гореизложеното могат да се отбележат следните функции на фолклорния празник в детската градина:

- ценностно-ориентирана функция (празникът формира духовни и морални норми и ценности, възпитава, възпитава децата);
- развлекателна функция (почивката дава почивка, освобождава; облекчава емоционалния стрес);
- хедонистична функция (празникът зарежда с положителни емоции, носи ярки впечатления, доставя удоволствие);
- комуникативно-регулативна функция (празникът социализира, помага в процеса на общуване).

В процеса на провеждане на фолклорен празник детето участва в различни дейности, организирани в съответствие с принципите на детското естествено съответствие:

- Игрова дейност. Играта винаги е забавление, състезание, желанието на всеки участник да излезе победител. Затова за празниците подбирате традиционни народни игри, съобразени с възрастта на децата и темата на празника.
- Музикална дейност. Изпълнението на песни, танци развива творческия потенциал на децата. Затова подбирате танцови песни, коледни песнички, стихчета, песнички за деца. Именно тези жанрове на народните песни са най-образно ярки, мелодични, поетични. Те формират естетически вкус, имат благоприятен ефект върху развитието на емоционалната сфера на детето.
- Театрална дейност. Този вид дейност се използва широко на фолклорни празници. Позволява на всяко дете да разкрие своя творчески потенциал, да покаже актьорски умения, да се научи да предава чувства и емоции с думи, да обогати речника на речта.
- Комуникативна дейност. В своето ежедневие децата се учат на внимателно и конструктивно общуване и взаимодействие с връстниците си. Въз основа на опита от провеждането на подобни събития стигаме до заключението, че фолклорният

празник е не само време за почивка и забавление, но и благоприятен момент за децата да опознаят различния свят около тях. Елементите на театрализация и игрови моменти, музика и хореография се съчетават хармонично и всичко това не може да не предизвика положителни емоции у децата, жива реакция на случващото се, а също така допринася за формирането и развитието на комуникативни умения у децата.

Със своите разнообразни жанрове и огромното сюжетно богатство фолклорът предоставя на поколенията ценно наследство от едно дълго културно развитие, което има важна естетическа и възпитателна функция. Фолклорът е този, който играе значителна роля за опознаването, приобщаването и сближаването на децата от различните етноси. Той носи на малките ни възпитаници радост и нравствени добродетели и предполага спазване на моралните ценности, за да има разбирателство, уважение и възпитание на добри постъпки. Така децата ще израснат като достойни граждани, закърмени от фолклора с цялото негово богатство, традиции, обичаи и вярвания, че светът ще стане по-добър за всички тях.

Литература

- [1] Гусев, В. (1975). Върху методите за изследване на фолклора. БФ, г. 1, кн. 1, София.
- [2] Динеков, П. (1980). Български фолклор. София: Български писател.
- [3] Арнаудов, М (1986). Психология на литературното творчество. София
- [4] Бижков, Г. (1988) Педагогическа диагностика.
- [5] Здравкова, Ст. И Хр. Кючуков, (1998) Ограмотяване в условията на билингвизъм, С,

За контакт с автора:

Виктория Димитрова

e-mail: dimitrovav405@gmail.com